

CSONGRÁDI LAP

VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

Szerkesztőség: Főtér 27. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Megjelen minden vasárnap reggel. Kéziratok nem adatnak vissza.	Előfizetési díj: Egész évre 4 ft — Félévre 2 ft — Negyedévre 1 ft. Hirdetéseket a kiadóhivatal mérsékelt árjegyzék szerint számít. Egyes szám ára 8 kr.	Kiadóhivatal: Schvarcz Sándor könyvkereskedése. hová az előfizetési- és hirdetési díjak küldendők. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyiltér petit sora 30 kr.

Szent István.

A magyar nemzet felekezeti nélkül általánosan ünnepel ma. Ország-szerte megkondulnak a harangok, mert a mai nap — nemzeti ünnep.

Mint az igaz mozlím élete rendeltetésének föltétlen czéljául tartja Mekát látni; a hindu a lelki üdvösség föltétlen czéljául évenként a Gangesben megfürdeni; a róm. kath. Rómát és pápát látni; oly általános óhajta a magyarnak legalább egyszer az életben Szent István napján az ezredév daczára kiaszott, de ép, áldott szent kéz magasztalásainak körmenetében ő Budán, részt venni.

És a harangok zúgása között fölszálló tömjénfüst felett, az ünnepi zsolozsmák hangjától kábultan áhítatoskodó embertömeg felett ott lebeg a halhatatlanság, a végtelen bölcsesség eszménye — Szent István.

A történelem lapjai a nemzetek és népek sorsának tanulságos tényeit tárják eléink.

És e lapokat kutatva, buvárló emberi ész előtt ama szomorú meggyőződés tárul föl gyakran, hogy téves erkölestanok vágták el a legtöbb nép élet-fonalát.

Az Isten kiválasztott népe, — mint magát a zsidó nép büszkén hir-

deté — szétszóródott az egész világon, és nem tudott évezreire egy maradni.

A világverő török, ki Allah nevében a csatasíkon lelmi halálát az igaz hitért tartá földi rendeltetésnek és az égi boldogság elnyerésére legbiztosabb föltételnek: ma egy vergődő beteg és haldoklik csendesen... biztosan.

A világ felforgató hunok is, amint Attila kihalt mellőlök s nem volt kéz, mely az erőszak hatalmával összetartsa őket, a monda szerint száguldó paripákon vágtattak vissza messze Ázsiába, Csaba királyfi vezetése alatt a tejuton.

Szétoszlott a hatalmas Xerxes hadserege is és vele a perzsa hatalom.

Romok tanyája lett a híres római világhuralom is, mert téves irányú erkölestanuk és azon épült hittükön nem lengett át a fenmaradás legbiztosabb alapja: az általános ember szeretet.

S a szeretet hiányában a világhuralom vágya és az egyén imádása nem sarkalván magasabb és eszményibb világba őket, biztos romlásukat készíté el.

És ha ezer év előtt, Szent királyunk nem ébred tudatára annak,

hogy Európa közepében csak a harcezi dicsőség volt az, mely a fejedelmek korában létjogot biztosított és mély bölcsesége nem látja azt, hogy a nyers erő nem lehet alapja államéletünk megalkotásának: elvesztünk volna mi s ma már csak a monda regélne rólunk: volt egy nép a szöke Tisza partján...! Úgy mint az „Isten ostoráról“ — Attiláról — tesszük most mi.

Hanem az ő bölcsesége beolvasztott minket a „keresztény“ Európába.

A „szeretet“ tana és fölséges erkölestanunk folytán csak önvédelem volt ezután kezünkben a kard.

„Otthonunk“ lett a szép haza s ez otthont nagygyá, széppé és boldoggá vágytunk tenni.

És a megtelepedés által „kulturát“ teremtettünk.

Szántás, ipar, kereskedelem, művészet és irodalom tanyája lett a hajdan „hadatverő“ és „hadatnyerő“ magyar lakóhelye.

Átplántáltuk a nyugot kulturáját és átgúrtuk magyarrá.

És a nyugot ezt szívesen látta, és megtúrt és engedett nőni bennünket!

Azért nagy, szent a te neved magyarok dicső és Szent királya!

A „CSONGRÁDI LAP“ TÁRCSÁJA.

Valami nekünk, róink.

— A csongrádi tanuló-ifjúság jótékonykezélu szavaltái estélyére írta Frank Zoltán. Felolvasta Lillenthal Emil. —

Városunk egy kedvelt és általánosan szeretett fiatal embere itt hagyott bennünket s letelepedett a szomszéd Szegváron.

Ennek az egész dolognak pedig az alapja nem más, mint az ártézi víz. Csodálatos, de igaz!

Nevezett kedves barátunk ugyanis orvos létére belátta, hogy ha kolerás világ alkalmával ilyen vízzel élünk, neki lehetetlen lesz megélni.

S itt hagyott bennünket. Van is benne valami: legalább az ő szempontjából annyival is inkább, mert a város főjegyzője állandó közegészségügyi biztos, mióta felbugygyant... az ártézi víz! Jókor reggel már ott őrzí a kutat, kezében egy fél literes pohárral, s boldog-boldogtalanul kóstoltatja, hogy milyen jó... az ártézi víz!

A ki tehát víz-izonyban szenved, eleve tanácsoljuk, hogy már az első pohárnál röpitse ki ajkán a „pompás“ szót, mert biztos lehet benne, hogy akkor 3 pohárig meg sem állhat.

Hivatalos helyiségében folyton 2 vö-

dörrel áll, s azt mondják, hogy azóta nagyon megfogyott... az ügyes-bajos ember!

Csoda-e, ha egy fiatal doktorunk is megszökött jobb hazát keresni? Neki a betegség az élettője, s ilyen körülmények között, itt aligha akad egy is... mutatónak!

Hanem az ő elvándorlásával egy nagy baj hajtott ki nyomban. Ő volt ugyanis az arany-ifjúság állandó vigalmi bizottsági elnöke. S ez a hely megüresedett. Kétszeres okunk volt tehát sajnálni távozását.

No meg aztán rendkívül praktikus volt már e téren. Számatalan alkalommal ráfizetvén a mulatságok „fényes sikere“ daczára, megtanulta a bankettek rendezésének egyszerű módját.

Mint színházi habitué az ő vezetése alatt történtek a színészbankettek. Ezekben a bankettekben aztán állandóan megtörtént az, hogy a böfzstök, filé és jókor tavaszszal az uborka-saláta folyton hiányzott... az étlapról. Az uralkodó étel pedig állandóan a friss... pörkölt maradt. Tudvalevőleg tán azért, mert az szokott lenni... a legolcsóbb!

Ezt a praktikus ügyességét irigyeljük legjobban — Szegvártól!

Vigalmi bizottsági elnöki tisztét, mivel mások nem vállalkoztak erre, aztán végre betöltötte önkéntes kinevezéssel... Emil ur.

Titkos drámairónk és helybeli lapunk legügyesebb és legszemlemezőbb riportere.

Riporteri ügyességét odáig vitte már, hogy mielőtt megtörtént volna, mindig előre bereferálta a szerkesztőségnek, hogy betérés volt ekkor, meg ekkor.

Annyi tény, hogy a rendőrséget is ő lepí meg e hírekkel.

Innen van az, hogy a csendőrség már gyanuskodik, nem részvényese-e valamely titkos... rossz élceket gyártó társaságnak?

Hanem vigalmi bizottsági elnöki tisztét méltán megérdemli.

Mazurkán és négyesen kívül mást nem tud tánczolni. Azt is... rosszul!

S így tehát ráér vigalmi bizottsági üléseken — elnökölni, s vigalmakon a... rendezésre.

E téren igen kiképzett. Nem járván sok ügyességgel sem az... ülés, sem pedig táncz közben a kör közepén való... állás sem.

A mi tudvalevőleg a rendezői tisztséggel vele jár, úgy mint a gigerli kosztümhöz az a szürke czilinder, mit a mai élőképben bemutatni fog. A gigerli ugyanis szürke czilinder nélkül olyan, mint a templom torony nélkül. Tudniillik nem... imponál.

Helybeli kalapiparunk körébe azonban még eddig nincs bevéve a — czilindergyár-

Örök idők áldása és a magyar nemzet buzgó fiainak imája lengi körül a te „Szent kezedet!”

Ünnepeljünk . . . !

F. Z.

Az Emke egybefoglalt évi jelentése.

(Folytatás.)

Az Emke létesítette, támogatásával létesüléshez segített, avagy csak egyszerűen rendszeresen támogatta intézmények száma 93 községben 101. Ebből leszámítva mintegy 10—15-öt, a többi csak az egyesület hozzájáruló segédelmének biztosításával jött létre és áll fenn. Egy vagy más czímen közvetlen segínyt adott már, az iménti számot is beleértve, az egyesület 139 községben 188 esetben. A körlelkészek gondozása, kiknek Emke javadalmuk 50—300 frt között van, 136 további községre terjed ki. Az ipari, földmivesiskolai és szakiskolai ösztöndíjak száma évente 44; esekre székel és csángó ifjak pályázhatnak; a dévai főreáltanodához 2 hunyadmegyei ifju; a brassói kereskedelmi iskolánál pedig az évi 200 frtot a fenntartásra fordítják. Az összes iskolákba, óvókba és menhelyekbe a lefolyt évben járt 60% magyar, 30% oláh, 10% egyéb gyermek, utóbbiak németek és olasz munkások gyermekei, összesen 2874-en. A magyar nyelv elsajátítása jó. A körlelkészek gondozása az egyházi főhatóságok jelentése szerint nemzeti szempontból is üdvös. A népkönyvtárak száma eddig 40, s a népkönyvtárak a mezőgazdasági munkákat örömmel olvassa. Egy szépen bekötött, lajstromozott és alapszabályzattal ellátott népkönyvtár értéke 107 frt 25 kr. A dalosköri száma 5, azonban ezek szervezése, minthogy az Emke daloskönyve 5000 példányban most van nyomás alatt, csak ezután fog egész rendszerességgel megindulni. Az Emke olvasókönyvét felnőttek számára az ország első írói írják s képekkel fog megjelenni. A jutalmak közül a Nemes Jánosé évente a magyar nyelvben legnagyobb előhaladást tett 5 gyermek számára van alapítva, a Gyertyánffyé évente egy legbuzgóbb

erdélyrészi tanító kitüntetésére; az utóbbit eddig kikapta 4. A népiskolai tápintézetekre felvett összeg célja, hogy iskolátlan vidékek gyermekei egy központi iskolás helyre gyűjtetvén, ott élelmezteszenek, s ennek alapján oktatásban reszesülhessenek. Ezt a rendszert különös sikerrel folytatják balázsfalvi iskolánknál, hová a vonalmenti államasuti alkalmazottak gyermekeit a vonat minden héten díjtalanul be- és hazaviszi. A nagyenyedi árvaházba, Kovács Sándor emlékére, az Emke segélye erejéig első sorban Nagy-Enyed városi és vidéki árvák jogosultak a felvételre. A fiókok jövedelmök 25%-át az igazgató választmány előleges hozzájárulása alapján használhatják föl: a legtöbbje valamely iskola vagy óvó segélyezésére fordítja. Az előfordult összes községek 16 vármegye területén fekszenek. Az egyházi segélyek rendszerint 10 évesek, kivéve 995 frt református évjáradékot, mely 32 éves; ezzel szemben azonban az egyházi főhatóság az illető községek javára ez idő alatt 19.900 frt tőke előállítására kötelezte magát. Az algyógyi birtok egész jövedelmén, az intézmények létrehozásának eljárásai és az intézkedések végrehajtási költségein kívül — a közvetlen kezelési költségtől és az agitatótól eltekintve — járadékban, egyszersmindenkoriakban mintegy 100.000 frtot szavaztunk meg eddig.

(Folyt. köv.)

Ujdonságok.

— augusztus 20.

— **Közgyűlés.** *Csalódások vigjátékának* voltunk fült mi e hó 17-én tartott rendes közgyűlésén városunknak. A közgyűlés lefolyásával részletesen jövő számunk fog foglalkozni. Most csak annyit említnék meg, hogy a tárgysorozat megkezdése előtt, Hegyi Antal plébános ur egy indítványt adott be, hogy a menyiben a tárgysorozat idején (az az 48 órával a gyűlés előtt) kézbesítve nem lett, halasztásuk el a gyűlés. E lap szerkesztője — Éder János — is hozzájárult az indítványhoz, (Zárjel között legyen mondva, hogy e napon háromszor voltak a fűsztelendő ural egy véleményen!! Még megérjük,

tás. Így történt azután, — és ezt szöszereint tessék ám venni, — hogy a kalapos . . a vargához, a varga . . a szabóhoz, a szabó az ács, az ács . . a szüeshöz, a szües . . meg a . . könyvkötőhöz utasította a vigalmi bizottsági elnök urat . . czilindert csináltatni.

Ez az előképben bemutatandó czilinder tehát a lehető legképtelenebb tárgyalások után a legképtelenebb módon . . könyvkötő által . . pakondekliból készült.

Es ez factum am! . . .

A tikkasztó nyári meleg hűtésére — nem lévén nálunk még a fagyalt feltalálva, — saját külön módszerem alapján épen uborkalé fogyasztásával voltam a minap elfoglalva — ne tessék mosolyogni, valóságos uborkalé és nem — bor volt, — mikor ön-kinevezett saját külön vigalmi bizottsági elnökünk és riporterünk beállit hozzám, s mint mindig, ugy most is újsággal lep meg: hogy „hangverseny van készülöben!”

Szép, szép, ez nem is első, de azt hiszem, hogy nem is utolsó hangversenye lesz a világnak!

De ha szabad tudni — kérdém — hol? Mert hogy nálunk! Válaszolja ő!

De már erre, — igaz hogy prózai dolog, de való — a poharamban uszó saját külön talalmányu fagyalttal az uborkát is elnyeltem . . . ijedtemben.

A kölesönös riadalom kiállta után aztán nem kevesebbel állt elő, mint azzal, hogy írjak valami tréfás dolgot erre az alkalomra. Én nem vagyok elrontója semmiféle tréfának. Am jó, de a tréfa csak úgy jó, ha új és eredeti módon sül el.

Tehát beszéljünk valamit rólunk, magunknak: a kinek meg haragos kedve van, azt tisztelettel kérjük, ne hallgassa meg azt, a mit mondani akarunk.

Nyarlunk! Nyaral az egész világ, s vele együtt mi is. A nyaralás az üdülés fogalmával bír. S valósággal felüdültünk.

Meglepett bennünket vidéki tanuló-ifjuságunk, s egy csomó szép kis nagy leány, s a város egészen felpezsdült bele.

Formás kacsóik teszik zajossá a főuton itt-ott nyitva hagyott ablakokon belül a szobát, zongora dallamokkal; formás jársukkal változtatták sétányára az utczát és csengő-bongó vidám kedélyük s csalódásokat még nem ért rendezői buzgalmuk hozta egybe a mai estén . . városunkat.

Nyarlunk! A ki nem hiszi, figyelje csak meg a „Saison mort”, nálunk nem az; mi most élénkülünk. A népkert porondos utain a fiatalság apróbb része ügetve fut karikatájtva maga előtt, míg az idősebbje tekézzel szórakozik.

Felbugygyant városunk közepén az ártézi víz is. Ez most a legnagyobb büszkeségünk. Falusi idyllünk a népkertből átvándorol majd ide. Esténként locsogó hajkait a kutnak majd gyűjti a vászonnepség mázos korszokba és vége lesz a fizai román-tikának. Az ártézi kut lesz beplántázva saját helybeli dalköltészetünk keretébe. Csak egy nagy hibája van a kut körüli romantikának, hogy hiányzik belőle egy ezred baka, meg a bő — ártézi víz forrás.

Az uri kaszinó is nyaral. Már több 2 heténél, hogy mindenestől elköltözött — Fiuméba. No, nem egészen az Adria mellé, csak Schwarzhoz.

Egy tél tere-feréjét és füstjét befestették, s most már egy jövendő tél füstjét és tere-feréjét várják az ujonnan festett falak. Azt hiszem, biztosan megjön az is.

Apropos! Fiume eszembe juttatja Velenczét, az Adria eme gyöngyét és egy kedves barátom foré-thémáját. Ez a nevezett jó barátom ugyanis három év óta folyton — Velenczéről ír. S e három év keretén belül irt róla — egy drámát, — egy tragoédiát, két rapodiát, — egy ódát és — 25 dalt.

A rossz nyelvek azt állítják, hogy mindennek dacára nem is látta . . Velenczét! . .

hogy jó barátok lesznek!!!) mert szerinte a közgyűlés egy ízben már elvileg elfogadta, hogy lehetőleg hetivásárok alkalmával tartassanak. Másrészt azért is hozzájárul, mert ő is fontos ügyben akarja interpellálni az előljáróságot s azt szeretné, ha ez mentől nyilvánosabban történhetné. Azonban szótöbbséggel a közgyűlés megtartott. Ekkor Éder János kérdést intézett az előljárósághoz, hogy azon kérvénynek sorsa mi lett, mit Makó város átíratára és példájára a közgyűlés egykor, még február havában határozott országgyűlési képviselőnk szíves közvetítésével az országgyűlés elé terjeszteni, a melyben mi is — miut a makóiak — azon alázatos óhajunknak adunk kifejezést, hogy az árvíz védelmi és ármentesítési költségek országossá tétessenek. S mely az ártéri birtokosok ropant fontos anyagi kérdése lévén, méltán megérdemli az érdeklődést, vajjon hogy és milyen sorsot ért? Az előljáróság erre igazolta azt, hogy nevezett kérvényt Hock János országgyűlési képviselőhöz felterjesztette még márczius 11-én, sőt kérdést intézett a képviselőház iktatói hivatalához is, a hol beadásáról mindeztig mit sem tudnak! Tehát a nagy „hü hóval” s a jobb idők ránk virradásának maszlagos hitegetésével megválasztott képviselőnk ezekre ugy látszik nem ér rá. Mert ez a mi érdekünk. S bár Hegyi Antal plébános ur szerint betegségek az ok, a mi szemünk azonban napról napra arról győz meg bennünket, hogy az újságírásban, melyet saját érdekei előmozdítására használ, nem akadályozza — még betegsége sem! S habár Kádár Henrik ur ugy tartja, hogy az országos képviselőnek nem kötelessége a postásság, mi ugy tudja, hogy a képviselő „országgyűlési” s azon községé, hol megválasztottak s nem az — országé. Most nem az ország és képviselői, hanem Hock ur törődjék velünk, mint azt annak idején az a sokat gyalázott, de annál több érdemeket szerzett Szivák tette. Hock ur sok magasztalást nyert, illő, hogy a kölesönösség alapján már csak az egyensúly fenntartása szempontjából is — annál kevesebbet tegyen. Hanem jól van az így! Csalódások, vigjátéka . . s most már mi mondjuk: Eljen Hock János!

— **Helyreigazítás.** Lapunk múlt szá-

En azonban nem hihetem, mert rendkívül híven tudja festeni képét és egész szabatosággal állítja, hogy az Adria mellett fekszik e szép város.

No már kérem ilyen körülmények között hihetetlen, hogy ne ismerné — Velenczét. A mint hírből halom, legközelebb egy közgazdasági cikket szándékozik megereszteni — Velenczéről: „A capri és makaroni természetéről” parmazánnal kombinálva, tekintettel főleg Olaszhon természeti fekvésére, s e rendszer esetleges meghonosításáról hazánkban. . . Hanem ettől a csapástól mentse meg a sors az olvasni tudó emberiséget. Felteszem róla, hogy az is teljesül, hanem azt az egyet hihetetlennek tartanám, hogy ma estére ne jutott volna valami — Velenczéről az — ő tollából.

Vízről és fürdőkről lévén szó, meg-sughatjuk azt is, hogy nálunk is készített egy részvénytársaság a Tiszára egy — fürdőt. Másfél hónap alatt el is készült, hanem az átvételébe is majd másfél hónap telt. Egy tréfás polgártársunk azt állítja, hogy legnagyobb hibánk az, hogy nem — kincstári elefántcsontból készült.

A vállalkozó kimutatta, hogy lehetetlen ilyen nagy alkotmányt kincstári elefántcsontból készíteni — 1800 frtéért. Mindezek dacára a részvénytársaság csökönnyösen ragaszkodott nézetéhez.

S a nóta vége az, hogy mi izzadva boszankodunk, hogy van ugyan fürdők, de azért nem fürödhetünk. No, de nem soká tarthat a boszuság: két hónap mulva itt az — ősz. Téli kabátunk meg van! Ha van! . . .

Hanem beszéljünk valamit a borról is. Regále-bérlőnk megsokalta azt a dicsőséget, hogy nagyon fogy a bora. Megkérte tehát az előljáróságot, hogy vizsgáltassák meg a borait, miután a helybeli — „Hirharsona” azt állítja, hogy egynek sem kerepeltek! S a vizsgálat sorrendjén alaposan rá is terítették a boraira a . . vizes pokró-

ma közölte a tanuló ifjuság hangversenyén résztvevő hölgyek névsorát. Hanem az a gyakori tévedés, mely a névsorok összeállításánál gyakran előszokott fordúni, nagy beszűségekre most is megtörtént a névsort összeállító és lapunk rovására is. Azért bocsánatot kérünk a következő hölgyektől, kik szintén résztvettek a hangversenyen: Urasszonyok: Herke Ferenczné, Hornyik Károlyné, Lászlóffy Lászlóné, Sordovány Jánosné, Sohlya Gyuláné, Vladárné, özv. Vörös Gusztávné, Weisz Márkusné. Kisasszonyok: Herke Irma, Réti Ida, Szarka Mariska, Szabó Aranka, Szabó Adélka.

Táncmulatságok. A lefolyt hét annyi vigalom színtere volt, hogy lapunk szűk tere s az összehalmozódott események lehetetlenné teszik a körülményes leírást. Azért engedjék meg a hölgyek, hogy röviden beszámoljunk azzal, miszerint mindenütt szépségük és kedélyük volt az, ami a mulatságok fényes sikerét biztosítja, úgy a polgári-kör, valamint az iparos- és gazda ifjuság pompás sikerű mulatságain.

Köszönetnyilvánítás. A csongrádi ipartestület s az iparos ifjuság önképző- és dalegyletének bucsui táncvigalmán felülfizettek: Kátai Etel és Teréz k. a., Holló Józsefné uró (Félegyháza), Borossy Béla, Éder János, Kaszanitzky Dénes és Král András urak 1—1 frtot; Újszászi János úr 60 krt; Gulyás Franciska, Mészáros Adámné uró (Félegyháza), Spielmann testvérek és Granóczky Pál urak (Félegyháza) 40 krt, Heringer Mihály, Hatvani István, Kovács Lajos, Pintér Péter, Presir Lajos, Báró Géza, Piroška János, Gyergyedes János, Krigler Lajos, Makány Gáspár, Turcsányi Mihály, Kremzer Károly és Kovács Sándor urak 20—20 krt. Szívességükért ez uton is fogadják hála köszönetét — a rendezőknek.

Politikai zarándokok. Meleg napja volt e hó 15-én Rókus bátyáknak, mert hát, tetszik tudni, ekkor esik Nagyboldogasszony napja és Nagyboldogasszony napján tartják meg nálunk a templomnapját, vagy is a bucsút. Rókus bátyánk pedig már előtte való nap, vagyis 14-én megkezdte fogadását a különböző helységekből érkező bucsúsoknak, kik a rekkenő hőségben portól ellepve és szomjúságtól gyötörve alig várják, hogy a szakadatlan énekléstől kiszáradt gégejüket leöntsék egy

pohár ártézi vízzel, vagy egy kancsó bucsui borral. Ez utóbbi annyiban különbözik a szokásos asztali bortól, hogy rendszerint nyaras, nyúlós szokott lenni elannyira, hogy olloval kell elválasztani a szomjas ember ajkától.

Olyan rekkenő hőségre, mint a minő e hó 14. és 15-én volt, egy hamarjába nem emlékezünk. Nem esoda tehát, ha Rókus bátyánk gubancos bajuszáról ökölyi cseppekben hullott a veríték a bokájáig érő poroa.

Mig Rókus bátyánk az eltikkadt bucsúsok elhelyezésével volt elfoglalva, addig Hegyi Antal plébánosunk a zarándokok egy különös válfajának elfogadására tett intézkedéseket. Ezek a zarándokok az úgynevezett — politikai zarándokok.

Hétőre virradóra óriási nagyságu háromszíni falragaszok hirdették, hogy Sima Ferenc, a tápéi nagy martyr, továbbá Balogh János szentesi, Hévízy János nagykanizsai országgyűlési képviselő és Hegyi Antal városunk szeretett plébánosa, Schuster Konstantin püspök, szerelmes fia. [kiben neki nagy kedve telhet] beszédet fognak tartani egy a helybeli, mint a homokról és agyagos földetről íte zarándokolt szent bucsúsoknak, Hic-Haec-Hoc János szeretett képviselőnk igazolásáról és a tápéi világrendítő esetről. Boldogasszony napjának délutánján fél 4 órakor a plébánia előtt, borbajuszu Dr. Lófi Simavér próba szónok és országoshírű ferblkapacitás segédletével.

Végre elérkezett a nagy nap délutáni fél 4 órája.

A plébánia és templom közötti tér zsúfolásig megtelt kíváncsi közönséggel.

Legelőször Hegyi Antal lépett a szószékre, s előadta, hogy Balogh János nem jelenhetett meg, de itt van Sima Ferenc, a ki egyttal Hoc János helyett, ki a hosszas politikai zarándoklásokban lesett lábáról — beszámoló t fog tartani

Hogy jut Sima Ferenc, radikális 48-as képviselőjelölt ahhoz, hogy a közönséges politikai hitvallás egyik apostolának nevében szóljon, s pláne dicshymuszokban zengje áldásos működését annak a Hoc Jánosnak, kinek összes magasztos szereplése az, hogy a vallásszabadságról szóló törvénynek — ellene szavazott? . . . ezt ugyan véges emberi ésszel bajos megérteni. No de nálunk rendjén van az ilyen is; sőt a milyen felfordult világban élünk, könnyen megessetik, hogy legközelebb Apponyi Albert — Kossuth Lajos kéri föl, hogy Jászberényben helyette beszámolót tartson, Ugron Gábort pedig Podmaniczky Frigyes ajánlja majd a választók becses figyelmébe!

Lón tehát, hogy Sima Ferenc fellépett a szószékre, s egész beszédét valósággal a Hoc János szellemében tartotta. Mondjuk pedig ezt azért, mert annyi piszkolódást, olyan tajtékzó duhvel elmondani, még s hasam hallottunk. Erről az oldaláról Sima Ferencet csak most ismertük meg. Szerinte úgy a korányelnök, mint az egész szabadelvűpart hazafiatal, özös és haszonleső kompánia, a mely Bécsért eladja a hazát a németnek, s lelke üdvösségét az ördögnek. Ő azonban valóságos 13 próbás, ön-

zetlen hazafi, a ki csak a népért él, a népakarat megtestesült képviselője és alazatos szolgálja a szerelmes népek!

No hát, hogy Sima Ferenc milyen önzetlenül segített beépíteni a társulati gátekba 10 milliót, megmutatta a hirtelen megtollasodása kormánybiztosi titkár korában! Hogy azóta megvedlett, azt meg köszönheti nagyzásának és a tápéi képviselőjelöltségének.

Sima után Hévízy János 48-as párti országgyűlési képviselő beszélt.

Szíves készséggel valljuk be, hogy ellenzéki férfútól tisztességesebb és tárgyilagosabb, higgadt, érdemesebb beszédet még nem hallottunk. Hévízy képviselő urat párt-és személykülönbség nélkül bármikor örömmel meghallgatjuk; mindig szívesen látott vendégként fogjuk őt üdvözölni. Bizony példát vehetne róla a Hegyi-féle hírheht triumvirátus! Lófi Tihánér is nyögdecselt volna valamit, de annyit mondhatunk, hogy nem sok vizet zavart. A t. fiatal úrnak egész őszintén ajánljuk, hogy saját érdekében Sima Ferencztől még egy pár évig naponta legalább 8 órát vegyen a népbolondítás szónoklatonából, akkor talán viheti meg valamire!

Végezetre Hegyi Antal jelentette ki, hogy az „Állatsereglet” című esernokunkban úgy önmagát, mint mélyen tisztelt elvtársait a megszólalásig hínek ismerte föl.

No hát olyan alapos rajz mellett közkedvelt szentatyánknak vajmi csekély önismeretre lehetett szűi sége! nyilvános őszinte vallomása azonban különösen hízegő ránk azért, mert a mit emberi művészet még világfőnállása óta nem produkált, mi megértük azt, hogy ime, az általunk festett állatsereglet tagjai — valósággal megszólalnak!

Csakhogy ez már aztán a mi büszkeségünk! Hogy azonban mindenkinek megadjuk a magáét, emlékeztet okáért fölgyejezzük azt a dicsőséges eselekményt, mit Magyarország védasszonyának országos ünnepén, Csongrádváros róm. kath. hívő közönségének szent bucsúja napján, ájtatos szívű lelkipásztorunk, Jézus szentséges szívének sugallatából ismét elkövetett.

Mi közben az Isten házának falai mellett Hegyi Antal róm. kath. plébános és Hoc János róm. kaplannak kebelarátja, a kálvinista Sima Ferenc a szabadelvű polgárokat becsületében gazolva káromkodott, addig Szentes, Csany, Félegyháza, Csépa és Alpar községek bucsusai a szent kereszt alatt szegyenkezve és teljes fölháborodással a nélkül vonultak ki városunkból, hogy Boldogasszony templomának harangjait bucsuzól csak egyszer is meghúzták volna utánuk!

Hja, persze nem lehetett, mert a kálvinista szitkok akkor a harangok menybe törő zugásába veszték volna! . . .

Hegyi Antal, Hegyi Antal! Faragot képet ne csinálj magadnak, hogy azt imádjad!!

Felelős szerkesztő: ÉDER JÁNOS.

Kiadó lap-tulajdonos: SCHWARCZ SANDOR.

czot. Ez az egész eljárás legjobban megtetszett a rendőrbiztosnak, s miután a bizottság gyorsan haladt eljárásában, olyan elhatározásra birta őket, hogy e hivatalos funkció legalább két hétig tartson. Állítása szerint ez a legelőször módja — a borzásnak. Mi tagadás benne, igazsága van.

A kellemes nyarat hébe-korba egy-egy már nem épen ifju, de annál jobb kedvű társaság aztán arra is felhasználja, hogy kirándulásokat csinál a zöldbe.

Jókor reggel történik a kivonulás. Pinczetok borral és mohai vízzel, a tarisznya kenyérral és hussal aztán bőven megtelik. A bogrács alatt szikrát vet a venyige, s Móríz-bá, mikorára előkerül a kacsázó társaság, jó pörköltet talál.

Megesendül a pohár, s alaposan ki is ürül fenéig — a bogrács.

Hanem valamint az üres boros és vizes flaskó elszokott maradni, úgy nem kerül haza . . . , soha a pörkölt sem!

Mivelhogy rázós az út és lyukas a kas; jó szerenese, ha az ember is el nem vész. Ezekre a kirándulásokra a közigazgatás tisztikara is ki-kiszokott nézni.

Tudvalevő dolog azonban, hogy a közigazgatásnak nem dukál a — vakáció.

Mert a vármegyében mindig megcsik egy kis ló — ellábolás; van katonasor és vásár is. Már pedig vásárra pasus nélkül nem lehet járni.

Hanem kieszték a módját a város — eszei. Nem hiába van és kell is a jó közigazgatáshoz — ész, — de sok!

Két hét óta ugyanis folyton reparálják . . . a városházat.

— Ez a reparáció sorba megy.

Igy aztán ma nekem, holnap meg nekem jut — a vakációból. Aztán mondja valaki, hogy nem találékony a — városi tisztikar.

Hanem ezeknek a kedélyes kirándulásoknak véget fog vetni, sajnos, egy nagy csapás, — mert nem lesz borunk.

A — bérleő mind le van pecsételve, a tőkét meg elpusztítja a . . . peronospora!

S így a szőke Tisza partján még csak — halászestélyt sem tarthatunk, mert tudvalevőleg a halat 3-adszor — nem szabad — vízbe mártani.

A „Hirharsona” derék szerkesztője locsolja is erősen azóta a szőlőtöveket a „Csurgó” alatt.

Főleg mióta minden hazafias kar és torok, — a mely használható — le van foglalva a — tápéi honmentéshez két frtjával, s így nem kapni — napszámot.

Biztos értesülésünk szerint e miatt a választás miatt az alkotmányos angol nemzetel — konfliktusunk is lesz.

Ama hallatlan sérelem hírére, hogy ugyanis néhány hazafias — honmentő diktiót befojtottak, mint az „Ágnes-víz”: az angol tengeri flotta horgonyt vetett a — „Fehértón.” Ma-holnap aztán arra ébredtünk fel, hogy a szőlásszabadosága megsértése miatt fölbombáznak bennünket . . . egy szebb hazába. Ha csak nem sikerül a hazafiaság ez erőzzakos dugaszait kirántani az országos — ügyvédő urnak, ki különben erősen fűrkész, hogy elég erős lesz-e a konkurrenssekkel szemben az ő hazafias . . . dugóhúzója!

Vulgó . . . ékesszólása!! . . .

Hanem addig még sok víz lefolyhat talán a Tiszán.

S ebben az örömteljes erős hitben megalakult a helybeli „Aczélhang dalárda” is. Telve buzgósággal; úgy hisszük ma volt — bemutatója.

Pompás kis „Aczélhangverseny” volt . . . csak egy a hibája! A fisharmonium egy fél, a karmester szintén egy fél és maga a — dalkör is, egy félhanggal van disponálva; így az egész összesen egy és fél hang — különbséggel énekel . . . igaz, hogy lelkesen!

No, de — négy hangra, mügikszert kívágni, is nem utolsó tudomány!

Ez is remekelés. . . .

Vigalmi bizottsági elnök ur pedig tanulja meg ebből, hogy — veszedelmes dolog — újságírókat arra biztatni, hogy — tréfáljon meg egy publikumot, mert az a saját házában is megtréfálja.

Hogy jó volt-e a tréfa, számoljon róla . . . ön! Hanem most még engedjen meg vagy két komoly szót is.

Az ifjuság annyi szép, kis- nagy leány láttára — egyhangulag elhatározta, hogy meg nem nősül, mig — meg nem nőnek.

Hát siessenek azzal is. Mert most megfordítva teljesül a közmondás, hogy: várt leány várat nyer; mert az — ifjuság teljes hittal hiszi, hogy a várt — legény is azt nyer. Sőt még arra is gondol, hogy néhány — szolid férjjel is megszorítsák a világot.

Ez ugyan tiszta veszteség lesz — Godának, de tiszta nyeresége az — ifjuságnak.

Ezzel az első szereplésükkel pedig meg lehetnek elégedve.

Minden „elsőnek” az emléke kedves és — elfelejthetetlen. Az első szál — bajusz, az első táncz, az első udvarló, az első csók, mindig páratlanul kedves emlékü marad. Sőt az első vadász-zsákmányért járó vadászavatás is felejthetetlen szokott lenni.

Sokan tudják azt, hanem még azzal egy sem lepett meg, hogy bevallaná . . . vajjon kedves-e az első vadászavatás is?! . . .

Szívességből pedig megtehetné Bagi Zsiga pajtásom, hogy megmondaná: a felejthetetlen mellett . . . kedves emlékü-e, mert ő, — ugy tudom, legtöbbit tud róla.

Legyen ez az első szereplésük is az, mi osztatlan tetszéssel gyönyörködtünk benne,

Hogy, ha pedig valakinek van oka, úgy szegyeljük mi — vének magunkat, hogy így lefőzött a nyaraló és minden tekintetben nekünk kedves és először szereplő serdülő ifjuság!

Hölgyeim és uraim — jó éjszakát! . . .

A csongrádi járás főszolgabírói hivatalától

3661
1892 SZ**Hirdetmény.**

Csongrádmegye közigazgatási bizottságának 571/892 számú határozatával Csongrádközség külterületén a mámai és gyevi dűlőkben 1892. évi október hó 1-étől kezdendően 50 frt. éves fizetéssel rendszeresített szülész-

női állásoknak a községi közgyűlés által leendő betöltésére határidőül f. évi október hó 1-je tűzetik ki.

Fellívatnak az ezen állásokra pályázni kívánók hogy az 1876. évi XIV. t. cz. 50. § ában körülírt képesítettsé-
göket igazoló okmányokkal felszerelt kérelmeket a csongrádi járás főszolgabírói hivatalához 1892. évi szeptember 28-ig annyival inkább benyújtsák, mert a később beérkező pályázati ké-

relmek figyelmen kívül hagyatni fog-
nak.

Csongrádon, 1892. évi augusztus hó 1-én.

Blázsik Márton

h. főszolgabíró.

3-2

Helyben

Pulitzer Jakabnál megrendelés útján
k a p h a t ó k
jó siller és fehér borok 100 és 120 literes hordókban 18 és 20 kr-ával literje.

COGNAC-KÜLÖNLEGESSÉG.

Pillanatnyi előállításra kitűnő, egészséges és kellemes Cognacot, melyet a valódi francia Cognactól lehetetlenség megkülönböztetni; ajánlom e kitűnő különlegességet. Egy kiló ára (100 liter Cognachoz elégséges) 16 frt o. é. Utasítási-iv mellélve. A legjobb eredményért és a kitűnő gyártmányért kezeskedem

Szesz meglakarításVéltjege a
Cognac különlegességnek.

Olecsó Cognac. Az ismert czég Karl Philipp Pollak Cognac különlegességét, mely által könnyű szerrel kitűnő Cognacot, bárki a francia Cognachoz hasonlót készíthet. Ezen Extractot mint az Essenz készítés terén a legkitűnőbb különlegességet igen ajánlhatunk.

Azonkívül ajánlom a n. é. közönségnek különféle Essenzia gyártmányaimat, u. m.: rum, szilvórium, törköly, keserű pálinka, liqueur, szesz, ezet és borezet előállítására a legolcsóbb árért. Ára különként 3 frt 50 kr. (600 - 1000 literig bezárólag) használati utasítással. — Egészséges gyártmányunkért mindenkor kezeskedünk.

Karl Philipp Pollak,

szesz különlegességek gyára Prágában.

➔ Szolid szakértő ügynökök kerestetnek. ➔

50-5

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS”

a mely az új évvel immár 25-ik évfolyamába lépett. — Ez a magyar olvasó közönség legtekintélyesebb lapja. Hiteles forrásokból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatossága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették népszerűvé. A kormány körében előforduló eseményekről az „Egyetértés” olvasói értesülhetnek első sorban. — Az **országgyűlési tárgyalásokról** a legreálisabb, tárgyilagos hű tudósítást egyedül az „Egyetértés” közöl. Bármely párthoz tartozzék is a képviselő, beszéde az „Egyetértés”-ben a leterjedelmesebben közöltetik. — Ez az óriási terjedelmű lap egyszerre két homlokegyenest ellenkező irodalmi czélt szolgál, mert naponként megtalálja benne a család, a hölgyvilág a maga szép-
két irodalmi olvasmányát a világirodalom legkitűnőbb íróinak legújabb regényeiben, talál benne tárcacikkeket legjobb írónktól, divattudósítást Párisból stb., ugy, hogy nincs szépirodalmilag, mely az „Egyetértés”-nek e rovatával a versenyt kiállhatná.

S ezzel szemben ott van az „Egyetértés”-nek oldalakra terjedő politikai és közgazdasági része, mely megbízhatóság, komolyság és jólérsétségek tekintetében utólrhetetlennek van elismerve a magyar sajtóban. Egyik legfőbb érdeme az „Egyetértés”-nek, hogy az események ösmertése körül soha semminemű tekintetektől sem hagyta magát befolyásolni, s mint **teljesen független lap** fölötté áll minden pártérdeknek és **csak az igazságot** szolgálja. Az egész sajtóban legnagyobb terjedelmű országgyűlési tudósításainak is mindenkor a párttekineteken felülemelkedő részrehajlatlanság szerezte meg a közelismerést, mely abban nyilvánul, hogy az „Egyetértés” olvasói között minden pártból találunk híveket.

Az „Egyetértés” gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség**, az **iparos és vállalkozó** nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „Egyetértés” kereskedelmi s tőzsdei tudósításának bőségével a többi lapok már föl sem veszik a versenyt. — A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** két évtized óta tudja már, hogy az „Egyetértés”-ben megtalálja mindazt, a mire szüksége van, s e miatt az „Egyetértés” ma már nélkülözhetetlenné vált, mint a hazai kereskedelmi, ipar- és mezőgazdasági forgalom magyar nyelvű vezérlapja. Üzleti dolgokban az „Egyetértés” a legjobban informált lap Magyarországon.

A rendes rovatokban s a fölmerülő eseményekről legnagyobb terjedelemben közölt bö tudósításokon kívül végre csak az „Egyetértés” 3 specziális rovatát említjük meg, melyek országos híre tettek szert. Ezek: az **Irodalom**, a **Tanügy** és a **Mezőgazdaság**, melyek mindegyike egy-egy szakl-pot képes pótolni. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni**, fizessen elő az

„EGYETÉRTÉS”-re

melynek előfizetési ára: **egy hóra 1 frt 80 kr., negyedévre 5 frt s egy évre 20 frt.** Az előfizetési pénzek az „Egyetértés” kiadóhivatalába küldendők. Mutatványszámokat a kiadóhivatal kívánatra ingyen és bérmentve küld.

Az „Egyetértés” felelős szerkesztője és

kiadótulajdonosa:

CSÁVOLSZKY LAJOS.

Az „Egyetértés” kiadóhivatala:

Dalszínház-utca 1. szám.

(Az operaházzal szemben.)

A „BUDAPESTI HIRLAP” ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁSA.

Főszerkesztő: Rákosi Jenő. — Felelős szerkesztő: Csajthay Ferenc.

Dolgozótársak: Balogh Pál, Balázs Ignác, Baksay Sándor, Béla Henrik, Berényi László, Barna Izidor, Csajthay Ferenc, Csapodi István dr., Flammarion Kamill, Herczeg Ferenc, E. Illés Károly, Kaas Ivor báró, Oswald Sándor, Őszi Kornél, Proff Sándor báró, Rákosi Jenő, Rákosi Viktor, Solder Hugo, Teleki Sándor gróf, Tóth Béla, Vasskó Elemér.

A kiadóhivatal feje: Zilahi Simon.

A **Budapesti Hirlap** jun. 15-én tölti be fennállása tizedik évét. Ez évek alatt a magyar közönség legnépszerűbb, legerjedtebb lapja lett és a mai időszaki sajtó kellékeivel a magyar hirlapirodalom elsőrangú tagjává küzdötte föl magát.

A **nemzeti irány** merész és elszánt kultusza ugy a politikában, mint az irodalomban, a művészetekben és a társadalomban biztosították neki a hirlapolvasó közönség rokonszenvét és tömegeit.

Alig volt rá eset Magyarországon, mióta az alkotmány helyreállt, de ritkán külföldön is, hogy hirlap oly vezérlő szerepet játszik egyes kérdések sorsa megalakításában, minőre a **Budapesti Hirlap** aránylag nem hosszú fennállása óta ismételve adott példát: nem kell csak a *véderő vitára* emlékeztetnünk, a melyben két hónapon keresztül azt lehet mondani a **Budapesti Hirlap** táplálta a vitát, a közérdeklődést, a közszellemet. Ujabbán pedig a közigazgatási javaslat első és döntő bírálata e lap hasábjairól indult ki, hogy az elméket megtermékenyítse.

Ily sikerekhez pedig kettő szükséges: elsőbben is az értelmi töke párosulva az írói tehetséggel; másodsor az abszolút függetlenség minden párttól és hatalmasságtól. Ezek nélkül lehetetlen azt az erkölcsi erőt felszabadítani s munkássá tenni a közérdek javára, a minő a tisztességes sajtóban és munkájában rejlik. Ha pedig valaki e helyen, a hol az újság kénytelen magáról beszélni, ezt dicsekvésnek venné, annak megengesztelésére készséggel tesszük a vallomást, hogy távolról sem tartjuk magunkat csalhatatlanoknak. Tudjuk, hogy minden vigyázat és megfontolás mellett is botlunk mi is. De botlásunk is csak szabad meggyőződésünkől ered, nem egy harmadiknak, akár egyénnek, akár társaságnak, akár pártnak, akár felekezethöz, akár osztálynak sugalmazásából vagy egyoldalú érdekéből.

Bizvást tehetjük hát olvasóinknak azt az ígéretet, hogy ugy mint eddig, újságírói kötelességeinken és lelkiismeretünkön kívül más urat magunk felett el nem ismerünk.

A **politikai vezetést**, a vezéreiknek rovatát *Balogh Pál*, *Kaas Ivor* báró és *Rákosi Jenő* látják el rendszeren. Jogi szakkörök, általában jogi szakkérdések fejtegetését, rovatához nem kötve *E. Illés Károly* kitünő tollából veszik e lapok olvasói. Orvosi s természettudományi

kérdésekben írónk és tanácsadónk *Csapodi István* doktor, a jeles fővárosi orvos és szakíró. A többi rovatok megszokottak kipróbált s nagyobb részt már évek óta a **Budapesti Hirlap** közönségét szolgáló több dolgozótársaink közt.

Irodalmi és tárcarovataink a mellett, hogy a lap keretén kívül levő írók közreműködését is sürűen igénybe vesszük, sőt a közönség köréből is a tehetségeket magához vonni iparkodik, oly erőkre vannak állandóan bizva, mint **Teleki Sándor** ezredes, **Tóth Béla**, **Rákosi Viktor** (Sipulusz), **Herczeg Ferenc**, **Baksay Sándor**, **Béla Henrik** és a főszerkesztő (—ő.), végül a világraszóló hirt élvező **Flammarion Kamill**, a ki szintén állandó szerződéses viszonyban van a **Budapesti Hirlap**-pal.

A **regénycsarnok** számára iparkodásunk, hogy a külföldről s a hazai erőktől is a javát szerezhessük meg a **Budapesti Hirlap**-ban. **Csiky Gergely** kitünő regény- és drámaírókat a hirneves francia: **Ohnet György** váltja fel. Egy olasz regény **Salvatore Farina** tollából szintén birtokunkban van. Hogy nagy áldozatoktól sem rettenünk vissza e rovat érdekében, megmutattuk azzal, hogy tavaly megszereztük és közöltük **Stanley** legujabb művét affrikai expediciójáról. Angol regényeink, a melyekből évenként kettőt-hármat szoktunk közölni, kitünő kedveltséget élveznek.

A mi e lapok többi tartalmát, u. m. a közgazdaságot, újdonságokat, az értesítéseket, helyi, vidéki és külföldi tudósításokat illeti: mindez régóta ugy el van látva a **Budapesti Hirlap**-ban, mint bármely elsőrendű európai lapban. Dolgozótársainkat méltán nevezhetjük kipróbált és lelkes gárdának, a mely becsvágját helyezi lapja korrekt és kitünő kiszolgálásába. Minden jelentékenyebb magyar városban van tudósítónk, Bécsben egész kis fiókszerkesztőség szolgál ki bennünket telegráf és telefon útján; az európai nagy városokban saját tudósítóink óvják közönségünk érdekeit és mindenüvé a haza határain belül és kívül, bárhol valami rendkívüli dolog készül vagy ha csak véletlenül megesik: külön kiküldött tudósítóink ott vannak vagy ott teremnek mint a magyar olvasóközönség érdekeinek katonái.

A **Budapesti Hirlap** iránya az elmúlt decennium alatt kiállotta képességei tűzpróbáját. **Ebben a változatlan irányban** fogja ezentúl is teljesíteni feladatát és kiszolgálni olvasóit.

Julius 1-én fogjuk megkezdeni **Ohnet György**

A gyűlölség adója

című új regényének a közlését, mely a **Budapesti Hirlap** kizárólagos tulajdona.

Az előfizetés feltételei helyben házhoz hordva, vidéken postával:

Egész évre 14 frt, félévre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr., egy óra 1 frt 20 kr.

A fővárosi nyaralókban lapunk kora reggel kézbesítettük, az egész furdó-évad alatt pedig előfizetőink kívánságára a lapot bárhová utánuk küldjük, még akkor is, ha a nyáron át többször változtatnak tartózkodási helyet.

Az előfizetések vidékről legcélszerűbben postautalványnyal eszközölhetők következő cím alatt:

A „Budapesti Hirlap” kiadóhivatalának, IV. kerület, Kalap-utca 16. szám.

Mutatvány

Ohnet György legújabb regényéből, melynek közlését a „Budapesti Hirlap“ f. é. július hó 1-én kezdi meg.

A gyűlölség adója.

Regény. Irta Ohnet György.

A Budapesti Hirlap tulajdona.

ELSŐ RÉSZ.

I.

Ködös, hideg decemberi reggel volt. Toulonhoz közel, a seynei országot mentén, egy kellemes falusi házban a kandalló előtt hét férfi beszélgetett és dohányzott. A társaság legidősbje sem volt még negyvenéves. Épp most keltek fel a zöld asztaltól, melyen kártyák és pénzjegyek várták a játék folytatását. Delet ült és a házi úr, Houchard tengerész-törzsorvos, egy pillanatra magukra hagyta vendégeit, hogy megnézzék: vajjon készül-e a reggeli. A nap csak félénken mutatkozott oda-künn s a levegőben táncoló hópehelyeket tüzt az éles misztrál, mely megdöntötte a tamarisz-kák hajlékony törzsét, sivitott a mimózák és olajfák között és kellemetlenül feszítette meg a Provence lakóinak idegeit. Egy sorhajó-hadnagyi egyenruhát viselő uri ember az ablaknál állt és gépiesen dobolva az üvegen, kinézett a kertbe.

— Nos, Listel mit lát? kérde a dohányzóok egyike, a tűzbe hajtva kialudt cigarettáját.

— Semmit.

— Ugy hát min gondolkozik?

— Semmin.

— Ez a boldogság kezdete. De én éhes vagyok.

— Mindjárt be fog telni a kívánsága. Houchard már kiment, hogy egy pillantást vessen a tűzhelyre, és még néhány fontos tanácsal szolgáljon szakácsnéjának.

— Ugy látszik, ma fogjuk megízlelni azt a híres halászlét, melyben tengeri rák is van.

— Roubion tehát majd csak védje az ügyét.

— Mert ő, tetszik tudni, az állítja, hogy a halászlé csak úgy jó, ha csupa vörös-hal és kecsge.

— Maga se tudja, mit beszél, kiáltott a küszöbről egy kövér, gömbölyű ember, kit, mikor belépett, étvágy-gerjesztő konyhaszag kísért.

— Houchard, te az ambrózia illatba burkolózó mitológiai isteneket juttatod az eszembe... Barátom, neked szarvasgomba illatod van, s ez igen jó jel!

— Lesz szarvasgomba, mégpedig pezsgőben főtt! De hogy ismét rátérjek a Roubion teóriájára...

— Ne térr rá... Biztosak vagyunk benne, hogy te fogsz győzni... Nálad semmi, a konyhát illető dolog nem lehet hiányos. Te született szakács vagy. És ha családod nem arra szán, hogy felebarátaid egészségéről gondokodjál, bizonyára követted volna igazibb hivatásodat és most az emberek egészségét pompás ételek segítségével tennéd tönkre!

— Eredj, te kópé! Majd mindjárt elégtételt szerez nekem a provençei módon készített jérce és a piláf...

— Hallgass, vagy nem bírok vámi tovább egy pillanatig sem.

— Pedig még egy negyedórúg türelmesnek kell lenni... Különbön sines együtt az egész társaság.

— Kutyá idős! monda egyik vendég az ablak mellől. Valóságos havazás készül.

Az ég hirtelen elsötétült és a fehér pelyhek gyorsabban, egyenesen és nehezen hullottak alá a fagyos levegőben. A kert néhány pere mulva egész fehér lett és nyomasztó csend nehezedett az egész környékre.

— És Párisból még betegek jönnek ide, csak azért, hogy itt vacogjon a foguk!

— Ez az éjszaki sark valóságos fiókja.

A szalon-ajtó nyílása szakította félbe a zúgolódásokat. A küszöbön, hirtelen behúzva az ajtót, mintha meg akarná akadályozni, hogy előszobába láthassanak, egy harminc-egynéhány éves, szüles, szöke, szürkeszemű, mosolygó

fiatalember állott, kinek elegáns öltözete, tüstént elárulta a polgári ruhát viselő katonatisztet.

— Nini! Burel... Te lajhár te, már úgy vártunk!

— Mentségem van... Találjátok ki, kit hozok magammal?

— Ha a szép időt, legyen üdvöz.

— Sokkal különbet! Mert a szép idő, ma-holnap magától is visszatér. A Provence ege nem szokott soká durcáskodni. Azt pedig nem remélték, hogy e barátunk jó.

— Ki az? Ugyan ne várakoztass, mondá a sorhajóhadnagyi nyugodt egykedvűséggel.

— Nézzétek.

Az új vendég kitárta az ajtót és félrevonulva, bebozsított egy középtermetű, csuklyás tengerész-törzsorvosba öltözött embert, kinek arcát barnára égette a nap és lefogyasztotta a sok fáradság. A jelenet egy pillanat alatt megváltozott. A törzsorvos fölugrott karszékeréről; mindenki fölkel és örvendő meglepetéssel e nevet kiáltotta:

— Ploërné!

— Az, barátim, Ploërné. Épp most csiptem el, mikor kijött a tengerészeti prefekturából és idehoztam reggelire, ha ugyan kell vendégül.

— Ha kell-e!

— Honnan jön, kedves barátom?

— Mióta vagy Toulonban?

— Végképp visszajöttél?

— Egészséges vagy?

Mind e kérdések egymást érték e fiatal-ember körül, ki a szalon közepén állt, kissé zavartan, szeliden mosolyogva, és nem is gondolt arra, hogy levebbe nehéz köpönyegét. Barátai azonban megrohanták és míg nyugodtan felelgetett a sok kérdésre, elvették sapkáját, köpönyegét, kardját. Mindnyájan szerető pillantással néztek rá, a mint ott állt a kandallónál teljes díszben, mint a hogy a magas rangu főlebbvalónál jelentkezéshez öltözni kellett.

— Egészséges vagyok, bár mint lábbadózót bocsátottak el. Ma reggel érkeztem Toulonba, a keleti hajóstársaság, Provence gözösvével, egyenest Sang-Haiból. És végképp visszaöttem.

— Hát a bajtársak hogy vannak?

— Nem valami jól. A szolgálat nehéz volt, az égalj öldöklő. Sokakat elvesztettünk.

— Találkoztál Marchand-nal?

— Találkoztam, de nem sokára meghalt kolerában, Formosa szigetén.

— Hát Briqueville?

— Elesett Fu-Cseuban.

— Hát Darner?

— Elvitte a hagymáz Hanoiban.

— Hát Serrurier és Rouet?...

— Meghaltak!

Elnémult minden nyelv. Senki sem mert többé kérdezni a gyász országának a hirmondóját, mintha attól tartanának, hogy valamenyny névre ez a sötét szó fog következni: „meghalt.“ A Ploërné körül csoportosuló bátor, veszedelmekhez szokott emberek megdöbbenve néztek a jövevényre.

— De öregem, hisz te négy paszománttal tértél vissza, kiáltott végre Listel hadnagyi.

— Igen, mondá Ploërné, aztán meghalkította hangját, mintha attól félne, hogy megsérti bajtársait, a kiket megelőzött az előlépésben. A tengernagy megsebesülésem miatt neveztetett ki kapitánynak.

A tengernagy említésekor mindenki komor hallgatásba merült és a homlokok elborultak.

— Te vele voltál, Ploërné?

— Vele. Parancsörtsiztnek vett maga mellé, Desvarennes helyére.

— Ott voltál, mikor meghalt?

— Ott. Akkor már meggyógyult a sebem és ismét a hajón voltam. Karjaim közt halt meg.

— Ugy-e valóságos csodákat mivel a hajóhaddal?

— Ugy van; kitünő vezér volt. Mindenki rendületlenül bizott benne. Ha azt is mondja a legénységnek: „rohanjuk meg hajónkkal magát az eget.“ azt felelik: „Isten neki“ és rohantak volna. Előtte nem volt semmi lehetetlen; tudott győzni akarni. Halálával a tengerészetet pótolhatatlan veszteség érte.

— Te pedig jó főlebbvalót vesztetted benne.

— Bizony, testi szenvedéseim csekélyebbek voltak, mint a lelkiek és a kitünő ember halálával nemcsak szívem sebződött meg, de becsüvényam is, mert kilépek a szolgálatból... Az imént mondtam, hogy végképp visszatértem s ez azt jelenti, hogy lemondok.

— Csak nem örültél meg? Harminckét éves létedre magas rangod van... Negyvenöt éves korodban ellentengernagy lehetsz... És mégis lemondasz a jövőről?

— Le én, barátim, mondá Ploërné az ő szelid nyugalmával. Lemondok minden dicsőségről, a mivel az élet kecsgettetett... És ez az áldozat könnyű, mert cserébe a boldogságot kapom.

— Hát megházasodol, öregem? kiáltott Listel. Az olyan tengerész, mint a minő te vagy, csak is nő kedvéért mondhat le a tengerről... Ha szerelmes vagy, jól teszed... A mi pályánk súlyos és magának követeli egész valókat. Ha a tengerésznek szelvézében vagy az ellenség előtt egyéb gondolata és gondja is van, mint a hajó és a legénység üdve, lelke tüstént habozó lesz, elméje pedig zavart. A mi szívünknek hajónk bordái között kell dobognia, különben rossz tiszték vagyunk. Igazad van, Ploërné, hogy nem osztod meg magadat két szerelem között. De nagyon szépek kell lennie a nőnek, a kiért ez áldozatot teszed, mert te szeretted a tengert!

— Valóban szép és megérdemli e lemondást. Ha meg fogjátok ismerni, majd ti is azt mondjátok, hogy én, az önfeláldozó, keveset adok és sokat nyerek.

— Az már derék dolog, hogy meg vagy elégedve a sorsoddal; ilyesmi bizony ritka dolog a mai világban.

— De kedves barátaim, szólt közbe a törzsorvos, ez örvendetes viszontlátás közepett egészen megfelekedtünk összejövetelünk céljáról, a reggeliről.

— Lám, ilyen materialisták az orvosok! Mikor csupa szív vagyunk, eszünkbe juttatják a gyomrunkat.

— Csakugyan dél van már... Kit várunk még?

— Girani marquis.

— Ugy látszik, Monte-Carloban felejtkezett és tegnap nem tért vissza.

— Hát csak ülünk asztalhoz... Ha mégis eljön, ugy tán hamarabb itt lesz.

Houchard csemetett és azt mondta a belépő inasnak:

— Tálaljanak.

A vendégek bizalmas összevisszaságban mentek az ebédlőbe. Gazdájuk igen értett az evés művészetéhez; a mi meglátszott már magán az asztalon is. Minden teríték mellett különböző formájú és nagyságu poharak valóságos gyűjteménye állott: kicsi pohárka a châteauryquemnek, hosszú üvegtölcsér a pezsgőnek, billikom a burgundinak és sárga pohár a rajnainak. Bár tél volt, az abroszt virágok borították. De a Provence boldog vidékén a hó alatt is virágok nyílnak. Gyönyörű nagy rákok garmadája tornyosodott egy rengeteg ludmáj pástétom mellett, és a kaviár szomszédságában rózsaszín rákocskák piroslottak.

A felhők közül kitérő nap egy sugara az üvegeken és az ezüst evőeszközökön csillogott, derével árasztva el az egész asztalt. Minden gondosan elkészített, kedves és kívánatos volt, ugy a szemnek, mint a szájuak.

— Foglaljanak helyet uraim, mondá a házi ur imponáló ünnepiességgel. Az ülést ezenel megnyitjuk és ördög vigye a későn jöveket!

— Ninesenek későn jövök, szólt egy csengő hang.

Es egy élénk, elegáns fiatal ember lépett mosolyogva az ebédlőbe.

— Ah Girani, csakhogy itt van! Szorison kezet az urakkal, aztán üljön le. A fölösleges udvariaskodás késleltetne bennünket. Csak most érkezett bajtársunkat, de Ploërné urat mutatom be önnek. Kedves barátom, Girani marquis... És most semmi ceremónia többé... Legyen egyetlen gondunk a reggelizés.

Az új vendég kellemesen meghajolt, aztán helyet foglalt a törzsorvos és Listel hadnagyi között. Ploërné, ki az asztal tulsó végén ült, kíváncsian nézte ezt az olaszt. Ez volt az egyetlen, a kit nem ismert a társaságban. Az egyetlen polgár az asztal körül levő katonák között; az egyetlen idegen a franciák között. E fiatalember jelenléte eleve nem tetszett a kapitánynak. Szokatlanak találta, hogy barátjai és a marquis ily szoros pajtáságban vannak. Oly figyelmesen vizsgálta Giranit, mintha ki akarná fűrészni: mennyi erkölcsi becse van. Az olasz, bár pillantása kétszer is

találkozott Ploërné rászegzett szemével, nem tulajdonított semmi fontosságot e vizsgálódásnak.

Nyugodt, vidám, fesztelen, kellemes vendég volt; jó kedvvel evett és szeretetreméltóan könnyen nevetett minden, a mit társai mondtak s a mit maga mondott. Igen csinos fiatal ember volt; arca olajszínű, barna szeme férfinek talán egy kissé nagyon is bágyadt, bajusza göndör, foga fehér. Fürtös fekete haja alatt a merész homlok feledtette azt, ami nőies vonásaiban volt. Hihátlanul beszélt franciául, de a nápolyiak amaz orrhangjával és nagy gyorsaságával, mely a beszédet feltűnően hangossá teszi. Bár csupa elevenség volt, úgy látszott, folyton ügyel magára; ha szóltak hozzá, bőbeszédűen felelt mindenre, de azért a társalgást soha sem akarta vezetni.

Ploërné, miután jól szemügyre vette őt, meg akart egyet-mást tudni társadalmi állásáról is. Oda hajolt szomszédjához, a nagy széke legényhez, ki őt ide vezette:

— Ki ez az olasz?

— Nos, hát Girani marquis.

— Abból, hogy Girani marquis, én még nem tudok meg semmit... Hova való? Mit csinál itt? Honnan ismeritek?

— Ej, be kíváncsi vagy! Csak nem nézed kémnek?

— Ki tudja? mondá komolyan a kapitány. A háboru óta bizony eleget zaklatnak bennünket.

— Kedves barátom, ez a fiu sokkal jobban szeret élni, semhogy másra is gondoljon, mint a gyönyörűségekre. Annyira kedveli az asszonyokat, a játékokat, a jó konyhát és pincét, hogy nem bibelődhetik semmi sötét tervvel. A mély lelkek nem ily vidámak. A fondorkodók nem mulatnak örökké. Ugyan hol az ördögben is fészkelne e fiu agyában egy komoly gondolat? Mindig csak nevet.

Az olasz, mintha meg akarta volna erősíteni a róla mondottakat, e percben is nevetett, üde, csengő, gyermeki kacagással.

— Rég óta ismeritek?

— A tél kezdete óta. Monacóban találkoztunk vele, mikor Villafranca előtt állomásoztunk. Listel bolond módjára becsapatta magát a *trente et quarante*-nél; elvesztette az utolsó garasát is, úgy hogy vissza se tudott volna menni a hajóra. Girani marquis, ki ugyanannál az asztalnál játszott, észre vette baját és szívesen segített rajta. Kocsin tért vissza Nizzába. Magával vitte barátunkat is. Listel ellátogatott hozzá, megköszönni a szivességet és Girani a hajón viszonzta a látogatást. Szóval igen kedves fiu, tetszik nekünk és mindnyájan barátai lettünk. Most már el se lehet nélkülünk, velünk tart mindenben.

— Ti, ott a hajórajban, nem igen vagytok bizalmatlanok, mondá gúnyosan Ploërné.

— Ti pedig Kinában mód nélkül gyanakoskoltok!

— Az hasznos.

— De itt, a legesündesebb békében!

— Teringettét, a legesündesebb békében készül a háboru. Olaszország Girani révén, a kit néhány tisztünk vak nyíltszívűsége és vendégszeretete segít, megtudhatja az Alpok védelmi terveit és hajórajunk ágyuinak számát.

— Mintha a mi ágyúinkat olyan nehéz volna megszámlálni! Elég valakinek végig sétálni a kikötőben, hogy megtudja, hány van.

— De azt is a ti társaságokban tudja meg, hogy mitől félünk, mit remélünk, s mire készülünk. Tudom, hogy diszkréték vagytok. Nem mondtok semmit. De az mégis megtörténhetik, hogy kiszalad a szátokon egy szó, a melynek magának nincs értelme, de tüstént világossá válik másnap, mikor még egy elejtett szó kerül mellé. Szóra szó következik, napra nap, és egyszer csak ez a látszólag semmivel sem törődő, de azért igen fúrfangos Girani épp annyit tud a hajóhad mozgósításáról, a vezérlét megosztásáról, mint mi magunk. S mind ez a kártyázás, pezsgőzés és szoknya után szaladozás közt történik.

— Mi az ördög!

— Mindezt persze csak úgy mondom, folytatta Ploërné, látva hogy barátja elképedtenedett; de semmi sem bizonyítja feltevésem igazságát. Barátotok lehet a legjobb cimborá, a ki csakugyan nem gondol egyébre, mint hogy kacagjon, szeressen és igyék. De épp ily könnyen lehet ez az ember egész más is, bár ti meg sem álmodjátok. Es mindez csak tőle

függ. De beszéljünk egyébről. Mi tonkiniak, mint bennünket hívtok, sötétben gondolkozunk. Nagyon sokat szenvedtünk.

Az ebéd odáig érkezett, mikor a megcsilapodott étvágy már kissé válogatossá teszi az embert. Houchard doktor egy kis pihenőt akart engedni vendégeinek és kellemes felvonásköz gyanánt beszélgetést indított.

— Ugy-e, kedves barátom, szolt Ploërnéhez, nehéz volt az a szolgálata a kínai vizeken? Veszedelemes az a tenger a rossz évszakban! És a hajók hogy álltak a viszontagságot?

— Kitiűnően, felelt a kapitány. Régi igazság, hogy a milyen a kapitány, olyan a hajó. Azok a régi edények úgy viselték magukat, mint megannyi új vértés. De ha majd haza térnek, bizony csak ócskavas-számba fognak menni. A formosai ostromzár rettentő volt. Éjjel-nappal cirkáltunk, hogy egy kínai se osonhasson ki. Ott hanyódtunk a tengeren és nem volt egyéb reményünk, mint hogy másnap újra kezdjük a kemény munkát. A legénységnek nem jutott egy óra pihenés; szárazra sosem tettük a lábunkat. Örökké a zajgó vizen voltunk, a haragos ég alatt; a szemhatáron mindig az az átkozott part, körülöttünk pedig orkán, tejfun és oly hullámverés, hogy pozdorjává lett minden fa és vas... A hajón vérhas uralkodott; legalább azt mondtak, hogy vérhas; mert biz az, közöttünk szólva, kolera volt. Minden héten meghalt néhány derék legényünk, s minthogy a rossz időben nem lehetett kikötni, halottas misét mondtak a földézetten, aztán egy ágyúresen a tengerbe csuszatták a szegény áldozatokat. És a tenger épp úgy ringatta az örök alvókat, mint az eleveneket. Soknak vesztét láttuk és a víz is, a föld is sok csontot nyelt el. Az elpusztultak helyébe ujak léptek. Boldogok a szegények, a kik az ellenség előtt estek el, mert a fátalmak és betegségek áldozatainak özvegyei nem kapják meg az egész nyugdíjat... Igen, barátaim, a hivatalok különbséget tesznek azok közt, a kik kolerában vagy hagymázban haltak meg, az anyahazától ezer mérföldre, és azok közt, a kiket golyó vagy bombaforgács ölt meg. Az egyiknek bőre nem ér annyit, mint a másiké. És a derék emberek között, a kik a veszélyben egyenlők voltak, a szabályok a halálban különbséget tesznek.

— Ej, kedves barátom, ha reformálásra adod a fejedet. Száz más ilyes igaztalanságot kell elszüntetnünk. Bizony nemcsak Kinában lát az ember copfot, hanem a tengerészeti minisztériumban is.

E szavakra erős tiltakozás hallatszott az egész asztal körül.

— Szedte-vedte! Ne tessék politizálni. Am beszéljétek a szerelemről vagy a háborúról, szidjátok vagy dicséritek az asszonyokat, kedvetelek szerint, de a hivatalos dolgokat hagyjátok békén tespedni... Ploërné, mondjon valamit a kínai asszonyokról.

— Azok az undok annamita nők, a kiknek foga fekete a betel-rágástól, az ajkuk pedig össze van égve a méstől... Uraim, ezek nem is méltók az asszony névre!

— Teringettét! En bizony ismertem olyan kínai nőket, a kik éppenséggel nem voltak megvetendők... A mi pedig a japániakat illeti...

— A japáni nők gyönyörűek! kiáltott Listel. Csak egy hibájuk van, az, hogy most már európai módon akarnak öltözködni. Pedig fekete szemük, gömbölyü arcuk, rózsaszínű bőrük oly szépen egyezett ragyogó himzésű, bő ruhájukkal!

Feketekavé zamatos párája tette illatosá az ebédlet. A vendégeket kellemes lustaság fogta el. A hervadó virágok bágyadtan kezdtek lecsüngeni. Az első cigarettá füstje, kék csiga vonalakban emelkedett a mennyezet felé. Kint az idő még jobban elsötétült és a hó sűrűn, nehezen, nesztelenül hullott. Ezek a fiatal és szabad emberek (mert valamennyien nőtelenek voltak,) az először komoly beszélgetésről a gúnyosra tértek át, majd abba hagyták azt is, és az asszonyokról csövegték. Kitiűnő vitatárgy, ha mindenki megmondja a véleményét és azt akarja, hogy az ő felfogása győzzön; a társaság tagjai azonban most csak szerelmi kalandjaikat beszéltek el. Szóba kerültek Toulon és Marseille könnyed kisasszonykái, apró szíznésznők és néhány lobbánékony szívű polgári

hölgy. Mindebben nem volt semmi különös, semmi új; a szokott, a rendes garnizonbeli szerelem volt ez. A különbség csak a városrészt, a hol a kedves teremtés lakik, szemének vagy hajának a színe, keresztneve, vidámsága vagy szomorúsága, — egyebekben mindig egy huron pendült a kaland, a kezdettől a megoldásig.

Beszélgetésközben a vendégek fölkeltek az asztaltól és bementek a szalomba. Mély zsöllyeszékekbe süppedve, félig csukott szemmel, jó szivar mellett mind igen közlékenyek lettek, és egy óra múlva már senkinek sem volt titka a szomszédja előtt.

Csak Ploërné maradt komoly és némán hallgatta ez indiskréciókat. Soha sem volt szokása dobra ütni szerencsésjét; de messze világ-részekből jövet, nem is lett volna mivel dicsekednie. Egy kis fitymálással nézett bajtársaira, a kik ily silányságokkal bibelődnek. Az a két év, melyet számtalan viszontagság és veszedelem közt eltöltött, sokkal komolyabbá tette őt, semhogy az üres, henye élet potomságaival foglalkozott volna. Már nem is emlékezett vissza arra, hogy neki is voltak valaha ilyen kalandjai. És elszomorodott arra a gondolatra, hogy lélekben mily messze van ez emberektől, kik neki barátai.

Eszébe jutott, hogy talán most van utolsó társaságukban és mély bánat szakadt rá. Mikor messze járt hazájától, éjszaka, a hajó földézetén, a végtelen ég és tenger között, még akkor sem érezte magát oly elszigeteltnek, mint e fiatal emberek között, a kik kacagnak, nevetnek, isznak, dohányoznak és hánytorgatják szerelmi hódításait.

Igyekezett menekülni a hatás elől és gondolata messze szállt e vidám társaságtól, egy nyájás nyugalomtól sugárzó helyre. Nem messze Nizzától, a tengerparton, a villa-francai öbölben, a Saint-Hospice fokot megkoronázó szaracén torony lábánál, egy zöld lombok és virágok mögé rejtőző rózsaszín és fehér nyaraló volt. Ott élt békés magányban három nő: egy idős és két ifju, ki mind türelmetlenül várta visszaérkezését. Nénje, Saint-Mauricéné, attól félt, hogy már meg sem éri visszatértét; két unokahuga közül az egyik testvéri barátság örvendő vágyával, a másik pedig az esküdött hű szerelem lángolásával leste visszajöttét.

Ploërné maga előtt látta a három nőt, a mint csöndesen dolgoznak a szalon tengerre nyíló ablakainál és nem is sejtik, hogy oly közel van hozzájuk. Mily meglepetés, mily boldogság lesz, mikor egyszerre be fog toppanni! A levelek szerint csak két hónap múlva remélik őt viszontlátni. Nem irhatott, mert oly hirtelen utazott el, hogy egyszerre érkezett a postával; a telegráfhoz meg nem folyamodhatott, mert nem akarta agyonrémiteni nénjét, a kiről tudta, hogy irtózik e titokzatos kék borítékoktól, melyek legtöbbször valamely szerencsétlenség híret rejtik magukban.

Önző örömmel gondolta el, mekkora lesz a család örvendő meglepetése. A rácskapu csengője megszólal, a kutya csaholása hírül adja, hogy a cseléd nyitni megy. Leila jó, a mulát nő, menyasszonya dajkája, kit Saint-Mauricéné hozott magával Martinique szigetéről. A barna asszony felsikolt, mikor ráismer, és mintha az egész házat valami varázslat elevenitené meg. Az öreg néni megjelenik egy ablakban, a két unokahug pedig kitárt karokkal, nevető szemmel, csókot ígérő ajkkal szalad eléje.

Ah, mily bájos kép! És vajjon ki lesz nagyobb zavarban: a barátnő-e, vagy a menyasszony? Az az egyszerű és nyílt lélek-e, ki iránt nem támadt semmi mellék gondolata, s kivél mindig mint kis pajtásával bánt; vagy a másik, a ki bonyodalmas és fantasztikus lélek, a kitől retteg, bár szereti és a kié szíve és lelke. Mily boldogság lesz a bujdosónak megtalálnia mindazt, a mit szeret: az anya gyanánt tisztelt nénét és a két leányt, kik közül az egyik egész életében kedves, hű testvér, a másik pedig gyönyörű és imádott feleség lesz! Hogy szerette volna mentől előbb elvégezni ügyeit főlebbvalóival, aztán rohanni a házhoz, melyről annyit álmodozott! Minden a mi e rég óhajtott boldogságon kívül esett, hitvány, haszontalan és aljas volt szemében.

Oly gyönyörűséggel merült e gondolatokba, hogy megszűnt körülte minden s egy idő múlva egész meglepetten vette észre, hogy más is van körülötte a világon. Azt érezte, hogy hosszu édes álomból ébredt fel. Az olasz

marquis csengő, éneklő hangja hatott fülébe. Girani egy szerelmi kalandját kezdte elbeszélni, rendkívül óvatosan és tartózkodva. A társaság az imént csufolta őt, hogy miért oly néma, mikor mindenki bizalmasan dicsekszik el kalandjaival. A marquis eleinte nem engedett a nógatásnak. Komoly arccal hallgatott, de aztán mégsem bírta elfojtani mosolygását, a mi a jelenlevők kíváncsiságát a végsőig fokozta.

— Ah, marquis, ön titkolódik; biztos vagyok abban, hogy mindnyájunk között önnek volt legtöbb szerencséje! Ezzel a külsővel, ily gazdagon és szabadon rendkívüli sikerei lehetnek önnek a nők körül... E pillanatban is olyan ön, mint a ki titkos boldogságot rejteget magában.

Girani csak egyre hallgatott, de szeme fénye, ajka remegése, arca sugárzása a legékebben szóló vallomás volt. A többiek erővel ki akarták belőle venni azt, a mit elhallgat. Vajjon ne mondhatná el ugy kalandját, hogy a bájos hösnő kivolta titokban maradjon? Mert hogy bájos, azt mindenki gyanította.

— Oh az, bájos! kiállt a marquis önkénytelenül.

Általános riadalom követte ezt a vigyázatlan vallomást és az olasz lassankint alá kezdett csuszni az indiskréció lejtőin. Most már elmondta regényes kalandját és mindnyáján néman, figyelmesen és meglehetősen irigyen hallgatták. Monacóban, a fejedelm palotájának megtekintéseközben találkozott imádottjával, kit egy másik leány és egy idős hölgy kísért. A két ifjú hölgy, a rokon felügyelete alatt, igen előkelő és tiszteletgerjesztőn lépett fel. Girani tapintatosan félre vonult, de messziről kísért a kis családot, örömet lelve a leányok kedvességében és naiv örömeiben. Egész egy óra hosszáig követte őket; hallgatta megjegyzéseiket, az őrhöz intézett kérdéseiket és gyönyörködött bájukban, nem is tudva, hogy melyik tetszik neki jobban: a szöke-e vagy a barna. Mert az egyik leány szöke, a másik barna volt.

A leányok észre sem vették volna Girani ottlétét, s ha a marquis egy sötét, meredek lépcsőn udvariasan nem segíti az idős hölgyet, bizonynyal rá sem pillantanak. Az udvarra érve azonban visszafordultak és rá mosolyogtak, köszönet gyanánt. Aztán fölszálltak a kastély kapuja előtt álló szép hintóra és a Condamine felé hajtottak.

Girani Monte-Carloban maradt. Lelke esordultig volt a két gyönyörű leány emlékével. A *trente- et- quarante-on* elvesztett egy nagy csomó pénzt, de nem törődött a balsorsral, s azzal töltötte az egész napot, hogy e bájos teremtetekre gondolt, a kik ily hamar meghódították, s a kiket alkalmasint soha nem fog többé viszontlátni.

A véletlen azonban ismét összehozta őket és megjelölte azt a leányt, a kit szeretni fog. Girani, elüzni egy nap unalmát, megnézte azt az amerikai fregattát, mely minden évben Villafrañca előtt állomásoz. A tiszték szívesen mutogattak meg neki mindent. Két órai nézdegélés után, visszatért a szárazföldre. Mielőtt vonatra szállt volna, a tengeröböl szélén sétált, a virágos és árnyékos utakon, nézve a mormoló kék tengert, mely megtörlik a vörös sziklaszakadékokon, ezüst hajjain a sellők hajához hasonló hosszú, zöld hinárt rengetve.

Gondtalanul, vidáman járkált, örvendve a tiszta levegőnek, a könnyű fuvalomnak, a felhőtlen égnek, mikor egy fordulónál egyszerre két virágszedő nőt pillantott meg. Az egyik vörös indiai selyembe öltözött, rézbőrű mulát asszony volt, ki egy nyaláb mimózát és jázminnt vitt a karján. A másik a Grimaldi-palotában látott leányok egyike volt. Rögtön egymásra ismertek és a szép teremtés mosolyogva fogadta a marquis köszönését. Azzal a leány tovább ment, Girani pedig nem állhatta meg, hogy ne kíséresse. Csak messziről követte, nehogy megriassza és a bokrok résein egyre szemmel kísérte világos ruháját. Így értek el egy virágok közé rejtőző fehér és rózsaszín nyaralóhoz. A leány eltűnt. A marquis hosszas várakozás után meggyőződött arról, hogy a bájos ismeretlen csakugyan ott lakik, aztán visszatért Monte-Carlo felé, viharzó szívvel, lelkében a gyönyörű gyermek képével.

Ploërné eleinte csak fél füllel hallgatta ez elbeszélést. Ábrándozott. Egyszerre azt vette észre, hogy ábrándjainak tárgya ugyanaz, a

miről az olasz cseveg. Három nő: egy idős és két fiatal. Valami titkos ösztön sugta neki, hogy ezek azok az alakok, a kiket gondolata épp most idézett fel. Miért? Vajjon nem találkozhatott Girani másokkal is? Hiába! Belső remegés, kínos aggodás rohanta meg és bár semmi sem adott neki okot a nyugtalanságra és féltékenységre, borzasztóan szenvedett. Figyelt az olaszra, ki folytatta elbeszélését, elősorolva a szerelmes kaland minden hétköznapi részletét. Elmondta, mint leskelődött, hogy ismét láthassa a nyaraló szép tündérét; mint időzött az öböl partján, hogy egy pillantást válthasson vele; majd egy kínalkozó alkalomkor, mint bátorodott egyszerre neki, mint szólította meg a leányt, a ki méltatlankodó haraggal utasította vissza. Aztán levélben mentegetőzött, később pedig egyre-másra irt, a mire mind nem kapott választ. Végre elmondta, hogyan lett titkos segítőjévé a mulát nő, a ki pártját fogta neki. Ploërné csak hallgatta a szerelmi kaland szennyes bonyodalmát, melyet a dohányfüstben a lángolószemű férfiak sikamlós megjegyzésekkel és sértő kérdésekkel kísérték. Most már nem volt kétség, hogy ezek azok a nők, a kiket ő oly égő vágyódással óhajtott viszontlátni; hogy ez az a ház, mely felé ő oly örvendő sietéssel indult. Egy pillanat alatt minden reménye, minden boldogsága semmivé lett, megszenstégtelennült. És a szép, tiszta tó, melyben jövője oly édesen tükröződött, egyszerre sáros csatornává lett, melytől iszonyodva fordult el.

Az éneklőhangu olasz meg csak folytatta a történetet. Leírta a légyottokat a balzsamos kertben, a holdfényes, langyos éjeken, mikor oly kéjes a suttagás. Ploërné végtelen fájdalom szakadt. Bár szemet akart hunyni a rettentő valóságot bizonyító részletek előtt, mégis hallgatta a beszédet, hogy megtudja, mi történt. Egész valójának e hajótörésében egyetlen, végső illúziója maradt. Az immár becselenné lett házban két leány volt. Melyik veszett hát el? Huga vagy menyasszonya? Kegyetlen, szívtépő választás, de rá kellett magát szánnia. És remélni kezdte, hogy a mindenről megfélekedezett az volt, a kit csak mint barátját és gyermekkorai játszótársát szeretett, s hogy az, a kit imád, hű maradt. Lelkében ez a borzasztó kérdés forgott: melyik a bűnös? És bár a bizonytalanság halálosan gyötörte, remegett a megbizonyosodástól.

De a miben nem tévovázott, az a rettentő szilaj gyűlölség volt, mely egész valójában föllángolt e szerelmi kaland hőse ellen. Halaványan, összeszorított fogakkal, villogó szemekkel egyenesedett föl, mintha rá akarna rohanni az olaszra. Szíve dobogása fojtogatta. Aggyveleje azonban nyugodt, szinte fagyos volt: számot vetett magával, hogy mit kell cselekednie. Reszkető keze fenyegetően mozdult, ütésre vágyva; de feje higgadtan okoskodott. „Nem szakíthatom őt rögtön félbe, hogy areul verjem,” gondolta magában. „Legalább rövid szóváltásomnak kell lennie e nyomorulttal, különben barátaim azt hihetnék, hogy hirtelen dühös örültség lepett meg. De mégis inzultálnom kell őt, arcába kell köpnöm megvetésemet, hogy visszaadjam neki azt, a mit már egy negyedóra óta szenvedtet velem.”

Hangok zürzavarával lett teli a szoba, annak jeléül, hogy az elbeszélés véget ért. A mosolygó marquis körül a vendégek sorra mondták megjegyzéseiket.

— Boldog ember ez a Girani! Ez bizony nagy szerencse!

— Az asszonyok csak ezekért a halavány, barna emberekért bolondulnak!

— Igazi regény ez, még pedig a legérdekesebbjéből...

— Most már értjük, hogy hol jár mindig a kedves marquis... Sokkal több időt tölt Villafrañcában, mint Nizzában és Monte-Carloban vagy tengerész tiszt barátjaival!...

— Uraim, önök szídnak engem? kérdezte az olasz nekedesen.

— Dehogy... De mi lesz a történet megoldása? Mert minden történetnek kell megoldásának lennie... Kedves barátom, ha az a leány jó családból való és gazdag s ha ön, mint mondta, szereti őt, hát vegye el!

Az olasz egy pillanatra elgondolkozott, homlokán felhő vonult végig, de aztán ismét mosolygott:

— Persze, hogy elvennem; de vajjon mit szólna hozzá Girani maquisné Firenzében?...

— Hát ön feleséges ember? Teringettét,

ez erősen bonyolítja a dolgot... De hiszen ön még nem is mondta nekünk, hogy nős!

— Meglehetősen rossz lábon állok a feleséggel, hát nem örömet beszélök róla. De azért mégis csak megvan és nálunk Olaszországban válás nincs... A marquisné különben is oly buzgó katolikus, hogy ellenszegülne a házasság felbontásának.

— Ön pedig imádja azt a leányt?...

— Imádom.

Egy pillanatnyi csönd következett, aztán megszólalt egy hang, melynek élessége megrezgette az összes jelenlevők idegeit.

— E szerint ön, ha mégis úgy járt el vele, hitvány, nyomorult ember!

Mély, nyomasztó, halálos csönd következett. A vendégek mind talpon voltak, mozdulatlanul néztek Giranira, ki borzasztóan elsápadt. Három lépésre tőle Ploërné mosolygott, szörnyű pillantással.

— Ugy rémlik, rosszul hallottam, hebegte az olasz, vagy tréfálni akart ön?... Barátok között vagyunk, de az a kifejezés mégis vaskos...

A kapitány összeráncolta szemöldökét és egészen a marquis elé lépett:

— Nem tréfáltam, és ismétlem, hogy az az ember, a ki elkövette azt a gázságot, a melylyel ön az imént dicsekedett, a nyomorultak legutolsója!...

— Uram, ön engem sérteget! kiállt Girani.

— Azt már előbb is észre vehette volna! mondá Ploërné sötét gunnyal.

Az olasz oly mozdulatot tett, mintha a a körülte levőkhez akarna folyamodni. Megsemmisítette a döbbenet. Nem értette ezt a hirtelen támadást, ezt az egyszerre drámává lett vigjátékot.

Listel hadnagy a két férfi közé vetette magát és igyekezett Ploërnét csillapítani.

— Semmi okoskodás! kiállt a kapitány. Én ismerem a nőket, a kirköl ez a gazember beszélt... Ezennel kijelentem, hogy alávalóan hazudott és kérkedett. Leckére van szüksége és én meg fogom neki adni!

E szavakra: „Én ismerem a nőket,” a marquis tekintete megvilágosodott. Egyet biccentett fejével. Tisztán kezdett látni. Beszélni akart, de két tiszt erőnek erejével elvezette, hogy elválaszsa Ploërnétől, kikerülendő a fenyegető összeütközést. A kapitány a szalomban maradt barátaival, a kik mindenképp csitították. Ploërné arca azonban fagyos maradt és minden beszédre néma, komor pillantással válaszolt. Barátai azt magyarázgtatták neki, hogy sajnós tévedés foroghat fönn, hogy tévedhetett, vagy talán a marquis tóditotta a dolgokat. A kapitány azonban csak mozdulatlan és hallgatag maradt; ajkán kövé meredt mosolygás ült. Nem is hallgatta, mit mondanak neki barátai. Az olasz egyik utolsó mondása, új vihart idézett elő lelkében. „Vajjon mit szólna Girani marquisné Firenzében?” Tehát a csábító házias ember! Ploërnének e szerint nem maradt meg az az egyetlen mentsége sem, melyre bár nagy fájdalommal, de mégis gondolt; hogy kényszerítse ez embert jóva tenni hibáját. Így hát nem adhatja vissza a becsületet annak a leánynak, ki oly örülten kompromittálta magát. E kétségbeejtő csalódás fakasztotta ama sértő szavakra; most pedig rettenetes dühvel töltötte el. A jóbarátok szavaira még mindig nem felelt. Arca halavány volt, orra cimpája reszketett és összeharapott ajkain egyre csak az a fenyegető mosolygás lebegett.

— Ej, el lehet igazítani ezt a dolgot, mondá Listel. Te nem ismered Giranit, nem lehet ellene semmi rossz szándékod... Tévedésnek kell lennie a dologban, majd kiderül minden... Ni, itt jönnek barátaink.

Az ajtó kinyílt és Houchard lépett be egyik vendégével; mindketten igen izgatottak voltak, de mosolyogtak. Ez jó jelnek látszott.

— Nos, kiállt Listel, mi újság?

— El fogjuk igazítani a dolgot... A patvarba, az bizony nagy helytelenség volt...

— Önök segédek gyanánt jönnek?

— Természetesen.

— Akkor négyünknek magunk kell maradjunk. Hova tegyük Ploërnét?

(Folyt. köv.)